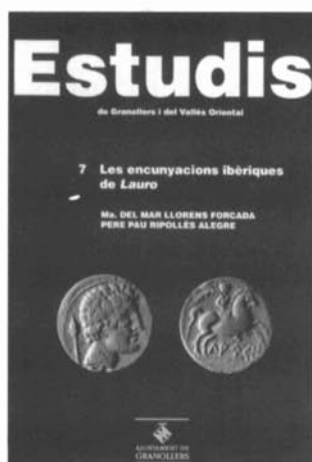

Les encunyacions ibèriques de Lauro

Maria del Mar Llorens Forcada, Pere Pau Ripollès

Estudis de Granollers i del Vallès Oriental núm. 7, Ajuntament de Granollers, Granollers, 1998, 188 pàg.

Ressenya

Jordi Pardo

Arqueòleg

Aquesta monografia, guanyadora del VIII Memorial Joan Camps de l'Associació Cultural de Granollers, aporta un gran nombre de dades sobre les emissions de les monedes del segle II aC amb la grafia ibèrica de *Lauro* i confirma la hipòtesi que Josep Estrada i Leandre Villaronga van formular l'any 1966, en un estudi publicat a la revista *Ampurias* XXVIII, l'any 1967, amb el títol «La Lauro monetar y el hallazgo de Cànoves (Barcelona)». Segons Estrada i Villaronga la seca emissora de les monedes ibèriques de *Lauro* estaria situada en un indret del Vallès Oriental i caldria descartar la seva ubicació a Lliria (València).

L'estudi històric i numismàtic realitzat per aquests dos prestigiosos investigadors valencians dona la raó a Josep Estrada i a Leandre Villaronga, i deixa clara la solvència de l'estudi realitzat fa trenta-tres anys, i com, lluny de qualsevol actitud localista, la hipòtesi d'aquests investigadors

catalans fou, en el seu moment, tan agosarada com rigorosa, original i intuïtiva.

L'estudi realitza un estat de la qüestió sobre les diferents interpretacions historiogràfiques, històriques i epigràfiques del topònim *Lauro*; desenvolupa una anàlisi exhaustiva de les tipologies, les llegendes, la difusió geogràfica, les contramarques, el sistema monetari, la producció i la funció, i sobre l'ordenació de les sèries i llur cronologia. Per fer aquest treball científic, els autors han recopilat tres-centes vint monedes procedents de gairebé totes les col·leccions públiques i fons internacionals, i hi han estat incorporats els catàlegs de subhastes i les referències de monedes procedents d'excavacions arqueològiques.

A la darrera part del treball (capítol 10) els autors elaboren unes conclusions en que, lluny de qualsevol intent de defugir de forma ambigua el nucli de la qüestió,

deixen clara la relació entre la seca de *Lauro* i el paisatge antic del Vallès Oriental, en el context de la romanització. La bibliografia tradicional relacionava *Lauro* amb Lliria (València), sense que aquesta vinculació tingués fonament geogràfic, epigràfic, numismàtic o històric. En canvi, els autors, coneixedors de la numismàtica valenciana, han deixat clara la vinculació de la seca emissora de *Lauro* amb les terres del Vallès Oriental, i han descartat —per manca de dispersió numismàtica significativa— la relació amb Lliria.

Segons els autors, les primeres emissions de les monedes de *Lauro* foren batudes cap al 150 aC, amb un període de circulació que s'allarga fins al segle I aC, com ho proven els contextos arqueològics en què han estat trobades monedes d'aquesta seca. Al llarg de la segona meitat del segle II aC s'encunyaren onze emissions de monedes que tingueren un ús fonamentalment local. Els autors deixen també clar que el patró emprat fou el mateix que el romà de les emissions de ciutats importants fundades o annexionades en aquest context històric.

Cal esmentar l'interès que per a posteriors estudis té l'apartat de bibliografia del treball, en què es creuen les referències de dimensió local i d'anàlisi territorial sobre la seca i d'altres relatives als problemes de context històric general.

El treball incorpora un catàleg fotogràfic exhaustiu, amb un estudi estadístic sobre les dades numismàtiques, de la dispersió geogràfica de les troballes, i de

les anàlisis metal·logràfiques realitzades.

El treball dels doctors Maria del Mar Llorens i Pere Pau Ripollès suposa una important aportació metodològica que amplia i sistematitza la recerca iniciada per Estrada i Villaronga, que permetrà un encaix més fàcil de futurs treballs sobre el tema, al mateix temps que deixa clara l'adscripció de la seca emissora de les monedes amb llegenda ibèrica de *Lauro* amb una zona densament romanitzada que correspondria a un sector del Vallès Oriental.

Les monedes de *Lauro* són una referència fonamental per a l'estudi de la romanització a Catalunya. En certa mesura són fòssils directors de la relació sincrètica entre el món indígena ibèric i l'element colonitzador. Si bé el coneixement sobre el procés de romanització de la península Ibèrica ha avançat molt al llarg d'aquest segle, el nombre d'interrogants que planteja la visió superestructural d'aquest procés d'aculturació són enormes, especialment quan hom vol realitzar una lectura molt més relacionada amb la microhistòria del territori. De fet, si hi ha un aspecte clau que ha marcat el desenvolupament de les ciències de la història antiga ha estat l'apropament pluridisciplinar de la història de dimensió universal amb la natura de les dades aportades per l'arqueologia del territori.

La seca de *Lauro* sintetitza un dels temes d'estudi més apassionants de l'arqueologia i de la història antiga contemporània: el procés de transformació de les estructures indígenes en el context de la

romanització. És a dir, el procés de desenvolupament de les relacions entre dos mons culturals, situats en el context del canvi històric que suposà la incorporació de la cultura indígena al món romà. La metrologia del patró de les encunyacions d'aquestes monedes (patró romà) ens parla d'una voluntat clara d'integració econòmica i tributària amb les noves estructures de poder. No sabem encara del cert les condicions jurídiques i administratives relacionades amb les emissions de *Lauro*. Tampoc coneixem encara quina és la relació física i geogràfica del topònim de *Lauro* —relacionat per J. Estrada amb Llerona, les Franqueses del Vallès— amb una *civitas* concreta.

Són les dades proporcionades per l'arqueologia del territori les que donen força a la importància d'aquesta demarcació de *Lauro*: independentment de si existí o no un nucli fortificat (*oppidum*) d'una possible *civitas*, o si el topònim fes referència a una tribu o demarcació indígena, l'àrea en la qual es situa és de les més intensament romanitzades de Catalunya. Quan s'encunyen les primeres emissions de moneda de *Lauro*, els poblats magatzem com ara el turó del Vent i Castellvell (Llinars del Vallès), o d'altres com Puig Castellar (Samalús), Font de Bril (Santa Eulàlia de Ronçana), can Sabater (Cardedeu)... són progressivament abandonats com a estructures fortificades, i es transformen en *vil·lae* típicament romanes (com és el cas de can Martí, a Samalús o can Rossell, a Llinars del Vallès), que es construeixen a poca distància, on gaudeixen de les planes, les cruïlles i de les mil·lors terres de conreu.

Però si analitzem el procés històric immediatament posterior, comprovarem com es manté la relació entre una zona agrícola molt rica, productora de vi, amb l'existència d'una entitat (tribu, poble, adscripció administrativa) i un nucli que tindrà la força i empenta suficient com per disposar en el seu territori d'una de les mansiones més luxoses fins ara documentades en un establiment de caràcter urbà (l'actual Granollers), però sense epigrafi. Granollers, probablement la *mansio* de *Semproniana*, fou un nucli de caràcter urbà al bell mig d'un entorn agrícola densament explotat des de l'època romano-republicana. És en aquest context quan torna a fer-se evident la necessitat d'imaginar el caràcter administratiu d'aquest nucli important situat al centre del Vallès. Possiblement el Granollers romà devia ser un dels *fora agraria* articuladors d'un ric i densament poblat entorn rural, la tradició del qual podria estar en relació amb una *civitas* de *Lauro* preexistent.

La clara correspondència toponímica de *Lauro* amb Santa Maria de Llerona és un dels altres temes que han de ser investigats per tal d'esbrinar el caràcter arqueològic d'aquesta relació. Pot tractar-se d'un topònim de significat més ampli (*civitas*, demar-

cació, tribu, gentilici, etc.) fixat en un punt concret del territori vallesà, o bé d'un punt en què es mantingué una connexió física entre el significat del topònim i l'existència d'una pròspera vil·la romana, resultat de l'organització de les estructures indígenes en el context temporal corresponent a les emissions de la seca de *Lauro*.

En aquest context, i en un interval breu de temps, la preocupació per la fortificació va deixar de tenir la força obsessiva de temps anteriors. Els habitants d'aquests masos i dependències rurals disperses gaudien del luxe de productes d'importació itàlica, però continuaven fent servir els atuells ceràmics típics d'un món indígena que lluny de perdre la seva identitat cultural la mantingué prou viva i present, tal com fa palesa la cultura material i la mateixa grafia en alfabet ibèric de les monedes de circulació local que impulsaren o foren encunyades expressament per a ells.

Vet aquí l'element clau: independentment del paper relatiu a la decisió d'encunyar les emissions, les monedes de *Lauro* mantenen el patró metrològic romà però incorporen una representació típicament ibèrica, amb la figura del cabdill i dels seus elements

totèmics, i un programa iconogràfic comú en una àmplia àrea geogràfica. Aquestes monedes ens estan parlant del marc general de la cultura ibèrica, però, alhora, de la personalitat d'unes tribus que, de forma diferent, s'integren a les noves estructures socials i econòmiques vingudes amb l'element colonitzador romà.

Són monedes romanes encunyades per facilitar la integració econòmica i tributària de les comunitats indígenes? Són monedes ibèriques que s'encunyen emprant el patró romà per integrar-se al nou flux comercial d'importació i exportació de la *Hispania Citerior*? En qualsevol cas, són testimonis directes d'una relació econòmica, social i política que palesa un alt nivell de sincretisme entre dos universos culturals que, quan es fongueren en un, marcaren la configuració del Vallès rural posterior.

El treball de Maria del Mar Llorens i Pere Pau Ripollès és un magnífic homenatge a la tasca científica avançada de Josep Estrada i Leandre Villaronga i un excel·lent estat de la qüestió sobre els orígens antics del Vallès Oriental des de la perspectiva d'encontre pluridisciplinar de l'arqueologia de camp, la història antiga i la numismàtica.